

ARAŞTIRMA MAKALESİ

DAHİLİYE KLİNİKLERİNDEKİ HEMŞİRELERİN YENİLİKÇİ ÖZELLİKLERİNİN VE KANIT TEMELLİ HEMŞİRELİĞE İLİŞKİN TUTUMLARININ BELİRLENMESİ

Safiye YANMIŞ*
Şadiye ÖZCAN**

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, dahiliye kliniklerinde çalışan hemşirelerin yenilikçi özelliklerinin, kanıt temelli hemşireliğe ilişkin tutumlarının ve bunları etkileyen faktörlerin belirlenmesidir. Tanımlayıcı nitelikteki bu araştırma, dahiliye kliniklerindeki 76 hemşire ile yürütüldü. Verilerin toplanmasında Kişisel Özellikler Formu, Bireysel Yenilikçilik Ölçeği (BYÖ) ve Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği (KDHYTÖ) kullanıldı. Veriler SPSS v23 programı kullanılarak analiz edildi. Hemşirelerin BYÖ toplam puan ortalamasının $68,05 \pm 7,05$, KDHYTÖ toplam puan ortalamasının $48,20 \pm 2,78$ olduğu tespit edildi. Çalışmada KDHYTÖ ile BYÖ ortalama puanları arasında pozitif yönde bir ilişki saptandı ($p < 0,05$). Araştırmaya katılan dahiliye kliniklerinde çalışan hemşirelerin yenilikçilik düzeylerinin orta ve yenilikçi özelliklerinin “sorgulayıcı” olduğu, kanıt temelli uygulamalara karşı tutumlarının da orta düzeyde olduğu belirlendi. Ayrıca bu kliniklerdeki hemşirelerin yenilikçi özelliği arttıkça, kanıta dayalı uygulamayla ilgili tutumlarının da arttığı belirlendi. Hemşirelerin kanıta dayalı uygulamaları kullanmaları için yenilikçi özelliklerinin ön plana çıkarılması ve desteklenmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, dahiliye klinikleri, bireysel yenilikçilik, kanıta dayalı hemşirelik, tutum

MAKALE HAKKINDA

* Arş. Gör. Dr., Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, safiye Yanmiş61@gmail.com

 <https://orcid.org/0000-0002-9095-4048>

** Dr. Öğr. Üyesi., Yalova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, sadiyeozcan24@gmail.com

 <https://orcid.org/0000-0003-4468-5542>

Gönderim Tarihi: 29.09.2021

Kabul Tarihi: 11.04.2022

Atıfta Bulunmak İçin:

Yanmış, S., & Özcan, Ş. (2022). Dahiliye kliniklerindeki hemşirelerin yenilikçi özelliklerinin ve kanıt temelli hemşireliğe ilişkin tutumlarının belirlenmesi. Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi, 25(2): 319-334

DETERMINATION OF INNOVATIVE CHARACTERISTICS AND ATTITUDES TOWARDS EVIDENCE-BASED NURSING IN INTERNAL MEDICINE CLINICS

Safiye YANMIŞ*
Şadiye ÖZCAN**

ABSTRACT

The aim of this research is to determine the innovative characteristics of the internal medicine nurses, their attitudes towards evidence-based nursing and the factors that affect it. This descriptive study was conducted with 76 nurses in internal medicine clinics. Personal Information Form, Individual Innovativeness Scale (IIS) and Evidence-Based Nursing Attitude Questionnaire (EBNAQ) were used to collect data. Data were analyzed by using SPSS v23. Total mean score of ISS was 68.05 ± 7.05 , while total mean score attitude towards EBN was 48.20 ± 2.78 . In this study, a positive relationship was determined between total mean score attitude towards EBN and total mean score IIS ($p < 0.05$). It was determined that the internal medicine nurses who participated in this study had moderate innovativeness and “questioning” innovative characteristic, and they had moderate level of evidence-based practice attitudes. In addition, it was determined that as the innovativeness of the nurses in these clinics increased, their attitudes towards evidence-based practice also increased. In order for nurses to use evidence-based practices, their innovative features should be highlighted and supported.

Keywords: Nursing, internal medicine clinics, individual innovativeness, evidence-based nursing, attitude

ARTICLE INFO

* Res. Assist. Dr., Erzincan Binali Yıldırım University, Faculty of Health Science, Department of Internal Medicine Nursing, safiye Yanmis61@gmail.com

 <https://orcid.org/0000-0002-9095-4048>

** Assist. Prof., Yalova University, Faculty of Health Science, Department of Obstetrics and Gynecology Nursing, sadiyeozcan24@gmail.com

 <https://orcid.org/0000-0003-4468-5542>

Received: 29.09.2021

Accepted: 11.04.2022

Cite This Paper:

Yanmış, S., & Özcan, Ş. (2022). Determination of innovative characteristics and attitudes towards evidence-based nursing in internal medicine clinics. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 25(2): 319-334

I. GİRİŞ

Hızlı değişen dünyada değişikliklere uyum sağlamak, bireysel ve toplumsal açıdan mesleki yaşamı sürdürebilmek için kurumlar, çalışanlar, idareciler ve öğrenciler kendilerini sürekli olarak yeni gelişen durumlara hazırlamalıdır (Almansa vd., 2013; Sarioğlu Kemer ve Altuntaş, 2017). Bireylerin yenilikleri kabul etme düzeyleri farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar, bireylerin yeni gelişen durumları daha geç veya erken kabul etmesine, daha az veya daha fazla değişimi istemesine ve sonuç olarak az ya da çok riske girmesine neden olmaktadır. Literatürde yenilikçi özelliğe sahip olmayan kişilerin bilgiye ulaşma, onu kullanma ve tekrardan yapılandırma, problem çözme, üretme, analiz ve sentez yapma, yeniliklere adapte olma, eleştirel ve yaratıcı düşünme konularında da başarılı olmadıkları bildirilmektedir (Hughes, 2006; Kaya vd., 2015).

Sağlık alanında yenilikçi hizmetlerin ve ürünlerin kullanımıyla birlikte erken tanı ve tedavi olanakları artırılarak, gelecekteki olası maliyetler için önlem alınabilir. Hemşireler, yenilikçi hizmetleri toplum ve bireylere ulaştırmada önemli rolü olan sağlık profesyonelleri arasındadır (Ertuğ ve Kaya, 2017; Kartal ve Kantek, 2018; Şengün, 2016). Hemşirelerin yeniliklere açık olması, yenilikçi uygulamalara karşı direnç göstermemesi, yeni hizmetler üretebilmesi, yenilikleri pratiğe uyarlayabilmesi ve yenilikçi rollerini yerine getirmesi sayesinde, hasta bakımında gereksinimlerin neler olduğu önemli ölçüde tespit edilmekte ve bu gereksinimlerin karşılanması mümkün olmaktadır (Baksi vd., 2020; Thomas vd., 2016). Profesyonel anlamda yenilikçi özelliğe sahip olan hemşireler, hastaların ihtiyaçlarını karşılamada yeni fikir, hizmet, uygulama ve ürünler üretebilir ya da halihazırda var olan ürünleri değişik şekillerde kullanabilir.

Yenilikçi uygulamaları kanıta dayalı uygulamalardan ayrı düşünmek mümkün değildir. Bilgiyi bulma, değerlendirme, yorumlama ve uygulama gibi kanıta dayalı uygulama becerileri, 21. yüzyıl sağlık profesyonelleri için temel niteliklerdir (André vd., 2016; Horntvedt vd., 2018). Kanıt temelli uygulamalar, herhangi bir konuyla ilgili literatürü tarama, bu taramaya yönelik sonuçları değerlendirme ve eldeki tüm bu verileri temel alarak karar vermenin gerçekleştiği klinik problem çözme süreci olarak tanımlanmaktadır (Daştan ve Hintistan, 2018; AbuRuz vd., 2017). Kanıta dayalı uygulamalar, yeniliklerin bireylerin kullanımına, yaşanılan çevreye, kuruma ya da meslek gruplarına sunulmasını sağlamaktadır. Bu uygulamaların sonucunda da, mesleğin amacına yönelik istendik bir büyüme ve gelişme ortaya çıkmakta, yeniliklerle ilgili uygulamalarda süreklilik mümkün olmaktadır (Ayhan vd., 2015).

Günümüzde iletişim teknolojilerinin kullanımının artmasıyla birlikte bilgiye ulaşım kolaylaşmış, yeni teknolojik gelişmeler meydana gelmiş ve dolayısıyla hasta beklentileri de yükselmiştir. Bu nedenle kanıta dayalı uygulamaların modern hemşirelik yaklaşımlarında kullanılması hayati öneme sahiptir (Öztürk Çopur vd., 2015; Stevens, 2013; Tingen vd., 2009). En iyi kanıtın tanımlanması ve hemşirelik uygulamalarına etkin olarak aktarılması için öncelikle kanıt temelli uygulamaları kavramak gerekmektedir. Kanıta dayalı hemşirelik kapsamında hemşireler hasta bakımına ilişkin karar verirken araştırma sonuçlarını ve kanıtlanmış bilgileri dikkatli, titiz, açık ve mantıklı bir şekilde hastaların tercihlerini de dikkate alarak kullanmalıdır (Ruzafa-Martínez vd., 2011). Sağlık kurumlarında en büyük grubu oluşturan hemşirelerin kanıta dayalı uygulamaları kavramaları, en iyi kanıtları tanımlamaları ve uygulamalarına uyarlamaları gerekmektedir (Dikmen vd., 2018). Hemşirelerin kanıta dayalı uygulamaları klinik çalışmalarda kullanabilmeleri için de yenilikleri takip etmeye istekli olmaları gerekmektedir. Yeniliklere açık olmayan bireyler problemleri çözmede ve yeniliklere uyum sağlamada başarılı olamamaktadır.

Tüm klinik hemşirelerde olduğu gibi dahiliye klinik hemşirelerinin de bireysel yenilikçi özelliklerinin ve kanıta dayalı uygulamalara yönelik tutumlarının ele alınması kritik öneme sahiptir. Nefroloji, hematoloji, kardiyoloji, nöroloji onkoloji gibi kliniklerden oluşan dahiliye kliniklerinde bakım ve tedavi alan hastalar, çoğunlukla yoğun bir şekilde tedavi ve bakım hizmetine ihtiyaç duyan, yaşam kalitesi düşük ve tekrarlı hastaneye yatışlara maruz kalabilen kronik hastalardır (Korhan vd., 2013). Bakım ihtiyacı fazla, hastanede kalış süresi uzun ve bağımlılık düzeyi yüksek olan hasta gruplarına bakım verilen bu kliniklerde kanıta dayalı uygulamaların kullanımı yaşamsal öneme

sahiptir (Dalheim vd., 2012). Dahiliye kliniklerinde bakım ve tedavi veren hemşirelerin kronik hastalığın ilerlemesini ve komplikasyonların gelişmesini önlemek, hemşirelik girişimlerini etkin bir şekilde kullanmak, hastalara sunulan bakımın kalitesini ve etkinliğini arttırmak amacıyla kanıta dayalı uygulamaları kullanması gereklidir (Dalheim vd., 2012; Salah ve Abu-Moghli, 2020). Bu kliniklerde çalışan hemşireler hastalara bakım verirken, klinik karar verme sürecinde kanıta dayalı uygulamaları etkili bir şekilde kullandıklarında bakım kalitesinin ve hasta memnuniyetinin artması, tıbbi hata olasılığının azalması, bakımın standardize edilmesi ve maliyetin azalması mümkün olabilir (AbuRuz vd., 2017; Salah ve Abu-Moghli, 2020). Bu açıdan düşünüldüğünde, dahiliye kliniklerindeki hemşirelerin yenilikçi özelliklerini arttırarak, kanıta dayalı uygulamaların klinik uygulamalarda daha çok kullanılması sağlanabilir. Hemşirelik eğitimi ve uygulamaları konusunda yeni düşünme yolları/fikirleri keşfetmek ve bunları hemşirelik alanına entegre etmek için hem yenilikçi hemşirelik yaklaşımını benimsetebilecek, hem de kanıta dayalı hemşirelik sürecini hızlandıracak stratejilerin geliştirilebilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bunun için ilk olarak, dahiliye kliniklerindeki hemşirelerin bu konudaki özellik ve tutumları belirlenmelidir. Bu çalışmada araştırmacıların amacı, dahiliye kliniklerinde çalışan hemşirelerin yenilikçi özelliklerini, kanıt temelli uygulamalara karşı tutumlarını ve bunları etkileyen faktörleri araştırmaktır.

II. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Türü

Araştırma kesitsel ve tanımlayıcı-ilişki arayıcı niteliktedir. Araştırma 25.06.2019 - 25.10.2019 tarihleri arasında Türkiye'nin doğusunda bulunan bir eğitim araştırma hastanesinin dahiliye kliniklerinde yapıldı.

2.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bu araştırmanın evrenini, bir üniversite hastanesinin dahiliye kliniklerinde (Dahiliye I ve II servisi, Palyatif bakım servisi, Göğüs hastalıkları servisi, Kardiyoloji servisi) hizmet veren toplam 90 hemşire oluşturdu. Araştırmanın örneklemini ise, belirtilen kliniklerde hizmet veren, araştırmaya alınma kriterlerine uyan ve çalışmaya katılmaya gönüllü 76 hemşire oluşturdu. Araştırmaya dahil edilme kriterleri; 18 yaş ve üzeri olmak ve dahiliye kliniğinde hemşire olarak çalışmaktır. Araştırmaya dahil edilmeme kriterleri; 18 yaş altında olmak, dahiliye kliniğinde hemşire olmamak ve anket sorularını eksik yanıtlamaktır. Bu araştırmada anket sorularına eksik yanıt veren katılımcı bulunmamaktadır. Araştırmanın örneklemini hesaplamak için herhangi bir metod kullanılmamış olup kriterlere uyan bütün hemşireler araştırmaya dahil edildi. Araştırmaya katılım oranı %85 olarak belirlendi.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerinin toplanmasında Kişisel Özellikler Formu, Bireysel Yenilikçilik Ölçeği (BYÖ) ve Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği (KDHYTÖ) kullanıldı.

2.3.1. Kişisel Özellikler Formu

Bu form yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, çalışma süresi gibi özellikleri sorgulayan 12 sorudan oluşmaktadır.

2.3.2. Bireysel Yenilikçilik Ölçeği (BYÖ)

Ölçek, Hurt ve diğerleri (1977) tarafından geliştirilmiş, Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması Kılıçer ve Odabaşı (2010) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada kullanılan BYÖ'nün bu versiyonunun geçerlik güvenirlik çalışması hemşireler üzerinde Sarıoğlu Kemer ve Altuntaş (2017) tarafından yapılmıştır. Ölçek, 18 madde ve üç alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek, toplam puan üzerinden değerlendirilmektedir. Puanlamaya göre 82 puan ve üstü "Yenilikçi", 75-82 puan "Öncü", 66-74 puan "Sorgulayıcı", 58-65 puan "Kuşkucu" ve son olarak 57 puan ve altı "Gelenekçi" olarak kategorize

edilmektedir. Özgün ölçeğin güvenirlik katsayısının 0,82 olduğu ve alt boyutlarının güvenirlik katsayısının da 0,72 ve 0,80 arasında değiştiği bulunmuştur (Sarioğlu Kemer ve Altuntaş, 2017). Bu çalışmada güvenirlik katsayısı, Fikir Önderliği alt boyutu $\alpha=0,73$; Değişime Direnç alt boyutu $\alpha=0,83$; Risk Alma alt boyutu $\alpha=0,60$; BYÖ $\alpha=0,73$ olarak bulundu.

2.3.3. Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği (KDHYTÖ)

Ölçek, Ruzafa-Martinez ve diğerleri (2011) tarafından geliştirilmiş ve ölçeğin Türkçe'ye uyarlanması Ayhan ve diğerleri (2015) tarafından yapılmıştır. Ölçek, 15 madde ve üç alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek, toplam puan üzerinden değerlendirilmektedir. Öçekten en düşük 15, en yüksek 75 puan alınmaktadır. Öçekten yüksek puan alınması kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumun olumlu olduğunu göstermektedir. Özgün ölçeğin güvenirlik katsayısı 0,85'tir. Alt boyutların güvenirlik katsayıları ise, İnanç ve Beklentiler alt boyutu için $\alpha=0,86$; Uygulama Niyeti alt boyutu için $\alpha=0,63$; Duygular alt boyutu için $\alpha=0,70$ 'dir (Ayhan vd., 2015). Bu çalışmada alt boyutların güvenirlik katsayıları İnanç ve Beklentiler alt boyutu için $\alpha=0,78$; Uygulama Niyeti alt boyutu için $\alpha=0,74$; Duygular alt boyutu için $\alpha=0,63$ olarak bulunurken, KDHYTÖ için $\alpha=0,75$ olarak bulundu.

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırmacılar tarafından veri toplama araçları dahiliye kliniklerindeki hemşirelere verildi ve onlardan veri toplama araçlarını doldurmaları istendi. Hemşirelerin birbirlerinden etkilenmemeleri için cevaplarını gizli tutmaları söylendi. Hemşirelerin veri toplama araçlarını doldurmaları yaklaşık 10-15 dakika sürdü.

2.5. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS (Statistical Package for Social Sciences) v23 programı kullanıldı. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Skewness ve Kurtosis değerleri ile belirlenerek, -1.5 - +1.5 aralığında olanlar için parametrik testler, bu aralıkta olmayan değerler için non-parametrik testler kullanıldı (Tabachnick ve Fidell, 2013). Verilerin analizinde, tanımlayıcı istatistikler, Mann-Whitney U testi, Bağımsız Gruplarda t Testi, Kruskal-Wallis testi, Dunnet T3 post-hoc testi, Pearson Korelasyon Analizi ve Cronbach Alfa kullanıldı. Bu çalışmada istatistiksel anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak kabul edildi.

2.6. Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırma Helsinki Bildirgesi'ne uygun olarak gerçekleştirildi. Araştırmaya başlamadan önce, bir üniversite hastanesinin klinik araştırmalar etik kurulundan onay (Karar no: 33216249-604.01.02-E.27035; Tarih: 10.06.2019) ve hastaneden gerekli izinler alındı. Araştırmaya katılan hemşirelere çalışmanın amaç ve içeriği hakkında bilgi verilerek yazılı ve sözlü onamları alındı. Araştırmaya katılan hemşirelere, gizlilik ilkesi doğrultusunda kişisel bilgilerinin saklanacağı konusunda bilgi verildi.

III. BULGULAR

Tablo 1. Dahiliye Kliniklerindeki Hemşirelerin Bireysel Özellikleri (n=76)

Değişkenler	n	%
Yaş		
22-30 yaş	36	47,4
31-40 yaş	27	35,5
41 yaş ve üstü	13	17,1
Min-Max	22-47 yaş	
$\bar{X} \pm S.S$	32,33 $\pm$ 7,45	
Cinsiyet		
Kadın	74	97,4
Erkek	2	2,6
Medeni durum		
Evli	38	50,0
Bekar	38	50,0
Eğitim durumu		
Lisans	45	59,2
Yüksek Lisans	13	17,1
Doktoraya devam ediyor	18	23,7
Hemşirelik mesleğinde çalışma süresi		
1-10 yıl	45	59,2
11-20 yıl	18	23,7
21-30 yıl	13	17,1
Min-Max	1-30 yıl	
$\bar{X} \pm S.S$	11,00 $\pm$ 8,44	
Herhangi bir mesleki derneğe üyelik		
Evet	35	46,1
Hayır	41	53,9
Mesleğiyle ilgili yayınları takip etme durumu		
Evet	46	60,5
Hayır	30	39,5
Mesleğiyle ilgili kongre, panel, sempozyum vb. katılma		
Evet	42	55,3
Hayır	34	44,7
Mesleğiyle ilgili araştırma yapma durumu		
Evet	61	80,3
Hayır	15	19,7
Kanıtı dayalı hemşirelik uygulamalarını kullanma durumu		
Evet	56	73,7
Hayır	20	26,3

Araştırmaya katılan dahiliye kliniklerindeki hemşirelerin %47,4'ü 22-30 yaş (yaş ortalaması 32,33 $\pm$ 7,45), %97,4'ünün kadın, %50'sinin evli, %59,2'sinin lisans mezunu olduğu, %59,2'sinin 1-10 yıldır hemşire olarak çalıştığı (hemşirelik mesleğinde çalışma ortalaması 11,00 $\pm$ 8,44 yıl), %53,9'unun mesleki bir derneğe üye olmadığı, %60,5'inin mesleğiyle ilgili yayınları takip ettiği, %55,3'ünün mesleğiyle ilgili kongre, panel, sempozyum v.b toplantılara katıldığı, %80,3'ünün mesleğiyle ilgili araştırma yaptığı, %73,7'sinin kanıtı dayalı hemşirelik uygulamalarını kullandığı görülmektedir (Tablo 1).

Tablo 2. Hemşirelerin BYÖ ve KDHYTÖ Puanlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistiklerin Dağılımı

Ölçek ve Alt Boyutları	Minimum	Maximum	Aritmetik ortalama	SS.
Fikir Önderliği Boyutu	20	34	26,53	3,65
Değişime Direnç Boyutu	12	34	24,49	5,61
Risk Alma Boyutu	13	20	17,04	1,73
BYÖ Toplam	56	83	68,05	7,05
Kanıt Dayalı Hemşireliğe Yönelik İnanç ve Beklentiler Boyutu	19	32	24,28	2,67
Kanıt Dayalı Uygulama Niyeti Boyutu	8	14	11,32	1,25
Kanıt Dayalı Hemşirelikle İlgili Duygular Boyutu	7	16	12,61	2,65
KDHYTÖ Toplam	40	53	48,20	2,78

Araştırmada dahiliye kliniklerindeki hemşirelerin BYÖ toplam puan ortalamasının $68,05 \pm 7,05$ olduğu ve ölçeğin alt boyutlarından en yüksek puanın Fikir Önderliği Boyutuna ($26,53 \pm 3,65$) ait olduğu belirlendi. KDHYTÖ toplam puan ortalamasının $48,20 \pm 2,786$ olduğu ve ölçeğin alt boyutlarından en yüksek puanın Kanıt Dayalı Hemşireliğe Yönelik İnanç ve Beklentiler Boyutuna ($24,28 \pm 2,676$) ait olduğu görülmektedir. Buna göre, hemşirelerin sorgulayıcı niteliğe sahip olduğu ve kanıt temelli uygulamalara karşı tutumlarının da orta düzeyde olduğu bulundu (Tablo 2).

Tablo 3. Dahiliye Kliniklerindeki Hemşirelerin Bireysel Özelliklerine Göre BYÖ ve KDHYTÖ Puanları Açısından Farklar

		Fikir Önderliği Boyutu	Değişime Direnç Boyutu	Risk Alma Boyutu	BYÖ Toplam	Kanıtla Dayalı Hemşireliğe Yönelik İnanç ve Beklentiler	Kanıtla Dayalı Uygulama Niyeti Boyutu	Kanıtla Dayalı Hemşirelikle İlgili Duygular Boyutu	KDHYTÖ Toplam
		Ort. ±SS.	Ort. ±SS.	Ort. ±SS.	Ort. ±SS.	Ort. ±SS.	Ort. ±SS.	Ort. ±SS.	Ort. ±SS.
Yaş	30 yaş ve altı	25,64±3,929	25,72±5,246	16,94±1,241	68,31±8,828	23,92±2,335	11,28±1,406	12,58±2,590	47,78±3,044
	31-40 yaş	27,78±3,598	23,15±6,017	17,19±2,321	68,11±5,308	23,89±1,649	11,48±,753	12,59±2,206	47,96±2,579
	41 yaş ve üstü	26,38±2,142	23,85±5,383	17,00±1,633	67,23±4,622	26,08±4,329	11,08±1,656	12,69±3,750	49,85±1,864
	TEST	KW=4,159 p=0,125	KW=2,845 p=0,241	KW=0,350 p=0,840	KW=0,206 p=0,902	KW=3,034 p=0,219	KW=0,365 p=0,833	KW=0,663 p=0,718	KW=4,430 p=0,109
Eğitim durumu	Lisans (1)	25,69±3,692	23,64±5,318	16,78±1,565	66,11±5,626	23,00±,840	11,16±1,476	12,13±2,634	47,73±2,895
	Yüksek Lisans (2)	26,31±2,840	26,54±4,666	16,15±1,908	69,00±7,337	24,44±3,145	11,08±1,038	12,00±3,109	48,54±2,904
	Doktora (3)	28,78±3,282	25,11±6,694	18,33±1,372	72,22±8,385	25,46±1,854	11,89±,323	14,22±1,665	49,11±2,246
	TEST	KW=9,308 p=0,010*	KW=3,198 p=0,202	KW=16,403 p=0,000*	KW=6,398 p=0,041	KW=12,276 p=0,002*	KW=6,336 p=0,042*	KW=8,082 p=0,018*	KW=2,507 p=0,286
	Fark	3>1	-	3>1-2	3>1	3>1-2	3>1-2	3>1	-
Medeni durum	Evli	27,03±3,694	24,66±4,917	17,13±1,742	68,82±5,045	25,11±3,029	11,05±1,251	12,08±2,832	48,24±2,823
	Bekar	26,03±3,598	24,32±6,291	16,95±1,754	67,29±8,608	23,45±1,982	11,58±1,222	13,13±2,396	48,16±2,785
	TEST	t=1,195 p=0,236	t=0,264 p=0,792	t=0,459 p=0,647	t=0,943 p=0,349	t=1,522 p=0,132	t=-1,855 p=0,068	t=-1,749 p=0,084	t=0,123 p=0,903
Hemşirelik mesleğinde çalışma süresi	1-10 yıl	25,93±3,756	25,71±5,328	16,84±1,809	68,49±8,209	23,91±2,234	11,47±1,254	12,73±2,425	48,11±3,062
	11-20 yıl	27,56±3,365	22,44±5,617	17,11±1,410	67,11±5,098	24,78±2,734	10,89±,900	11,89±2,763	47,56±2,121
	21-30 yıl	27,15±3,532	23,08±5,823	17,62±1,895	67,85±4,964	24,85±3,826	11,38±1,609	13,15±3,262	49,38±2,364
	TEST	KW=2,281 p=0,320	KW=4,758 p=0,093	KW=1,580 p=0,454	KW=0,203 p=0,904	KW=0,661 p=0,719	KW=5,239 p=0,073	KW=2,075 p=0,354	KW=3,433 p=0,180

Tablo 3. Dahiliye Kliniklerindeki Hemşirelerin Bireysel Özelliklerine Göre BYÖ ve KDHYTÖ Puanları Açısından Farklar (Devamı)

		Fikir Önderliği Boyutu	Değişime Direnç Boyutu	Risk Alma Boyutu	BYÖ Toplam	Kanıtı Dayalı Hemşireliğe Yönelik İnanç ve Beklentiler Boyutu	Kanıtı Dayalı Uygulama Niyeti Boyutu	Kanıtı Dayalı Hemşirelikle İlgili Duygular Boyutu	KDHYTÖ Toplam
		Ort. ±SS.	Ort. ±SS.	Ort. ±SS.	Ort. ±SS.	Ort. ±SS.	Ort. ±SS.	Ort. ±SS.	Ort. ±SS.
Herhangi bir mesleki derneğe üyelik	Evet	27,37±3,598	25,23±5,662	17,03±2,149	69,63±7,264	23,80±1,952	11,54±,852	12,57±2,500	47,91±2,672
	Hayır	25,80±3,593	23,85±5,557	17,05±1,322	66,71±6,657	24,68±3,134	11,12±1,503	12,63±2,817	48,44±2,890
	TEST	t=1,893 p=0,062	t=1,066 p=0,290	t=-0,048 p=0,962	t=1,828 p=0,072	t=-1,496 p=0,139	t=1,528 p=0,131	t=-0,102 p=0,919	t=-0,817 p=0,417
Mesleğiyle ilgili yayınları takip etme durumu	Evet	26,74±3,797	25,98±5,706	17,28±1,747	70,00±7,489	25,87±3,104	11,83±,950	13,35±2,540	48,41±3,310
	Hayır	26,20±3,468	22,20±4,686	16,67±1,688	65,07±5,126	23,24±1,715	10,53±1,279	11,47±2,460	47,87±1,697
	TEST	t=0,626 p=0,533	t=3,021 p=0,003*	t=1,522 p=0,132	t=3,408 p=0,001*	t=-4,234 p=0,000*	t=4,747 p=0,000*	t=3,195 p=0,002*	t=0,945 p=0,348
Mesleğiyle ilgili kongre, panel, sempozyum v.b katılma	Evet	28,31±3,446	24,79±6,388	17,69±1,828	70,79±7,182	24,05±2,368	11,48±,917	12,79±2,833	48,31±3,032
	Hayır	24,32±2,567	24,12±4,538	16,24±1,232	64,68±5,255	24,56±3,027	11,12±1,572	12,38±2,450	48,06±2,486
	TEST	t=5,600 p=0,000*	t=0,532 p=0,596	t=4,129 p=0,000*	t=4,277 p=0,000*	t=-0,826 p=0,411	t=1,178 p=0,244	t=0,655 p=0,514	t=0,388 p=0,699
Mesleğiyle ilgili araştırma yapma durumu	Evet	26,25±3,576	24,77±5,649	16,89±1,827	67,90±7,500	23,97±2,510	11,38±1,344	12,74±2,689	48,08±3,002
	Hayır	27,67±3,885	23,33±5,486	17,67±1,175	68,67±4,967	25,53±3,044	11,07±,799	12,07±2,549	48,67±1,633
	TEST	U=357,000 p=0,188	U=397,000 p=0,429	U=488,000 p=0,390	U=408,000 p=0,518	U=349,000 p=0,148	U=347,000 p=0,119	U=387,500 p=0,356	U=431,000 p=0,726
Kanıtı dayalı hemşirelik uygulamalarını kullanma durumu	Evet	26,96±3,459	26,27±5,161	16,91±1,781	70,14±6,521	23,95±2,611	11,54±1,235	12,75±2,692	48,23±2,892
	Hayır	25,30±4,001	19,50±3,411	17,40±1,603	62,20±4,916	25,20±2,707	10,70±1,129	12,20±2,587	48,10±2,532
	TEST	U=396,000 p=0,052	U=431,000 p=0,726	U=492,000 p=0,405	U=201,000 p=0,000*	U=420,000 p=0,091	U=331,000 p=0,004*	U=488,000 p=0,390	U=500,000 p=0,473

Ort.= Aritmetik Ortalama, SS.= Standart Sapma, U= Mann-Whitney testi, KW= Kruskal-Wallis testi, t= Bağımsız Gruplarda t testi, *p<0,05, BYÖ: Bireysel Yenilikçilik Ölçeği, KDHYTÖ: Kanıtı Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği

Araştırmada dahiliye kliniklerindeki hemşirelerin cinsiyet, yaş, medeni durum, meslekte çalışma süresi, herhangi bir mesleki derneğe üyeliği, mesleğiyle ilgili araştırma yapma durumu ile BYÖ toplam, KDHYTÖ toplam ve bu ölçeklerin alt boyut toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak farklılık saptanmadı ($p>0,05$). Doktoraya devam eden hemşirelerin lisans mezunu olanlara göre Fikir Önderliği Boyutu, BYÖ toplam ve Kanıta Dayalı Hemşirelikle İlgili Duygular Boyutu puanları daha yüksek bulunurken, doktoraya devam edenlerin lisans ve yüksek lisans mezunu olanlara göre Risk Alma Boyutu, Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik İnanç ve Beklentiler Boyutu ve Kanıta Dayalı Uygulama Niyeti Boyutu puanlarının daha yüksek olduğu tespit edildi ($p<0,05$). Mesleğiyle ilgili yayınları takip eden hemşirelerin etmeyenlere göre Değişime Direnç Boyutu, BYÖ toplam, Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik İnanç ve Beklentiler Boyutu, Kanıta Dayalı Uygulama Niyeti Boyutu ve Kanıta Dayalı Hemşirelikle İlgili Duygular Boyutu puan ortalamalarının daha yüksek olduğu görüldü ($p<0,05$). Dahiliye kliniklerindeki hemşirelerden Mesleğiyle ilgili kongre, panel, sempozyum gibi etkinliklere katılanların katılmayanlara göre Fikir Önderliği Boyutu, Risk Alma Boyutu ve BYÖ toplam puan ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlendi ($p<0,05$). Mesleğiyle ilgili kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarını kullanan hemşirelerin kullanmayanlara göre BYÖ toplam ve Kanıta Dayalı Uygulama Niyeti Boyutu puan ortalamalarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşıldı ($p<0,05$) (Tablo 3).

Tablo 4. Dahiliye Kliniklerindeki Hemşirelerin BYÖ ve KDHYTÖ Puanları Arasındaki İlişki ile İlgili Korelasyon Değerleri

Ölçekler ve Alt Boyutları		Fikir Önderliği Boyutu	Değişime Direnç Boyutu	Risk Alma Boyutu	BYÖ Toplam
Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik İnanç ve Beklentiler Boyutu	r	0,009	-0,256	-0,203	0,249
	p	0,935	0,026*	0,079	0,030*
Kanıta Dayalı Uygulama Niyeti Boyutu	r	0,114	-0,441	0,183	0,456
	p	0,326	0,000*	0,113	0,000*
Kanıta Dayalı Hemşirelikle İlgili Duygular Boyutu	r	0,053	-0,487	0,274	0,483
	p	0,648	0,000*	0,016*	0,000*
KDHYTÖ Toplam	r	0,111	-0,418	0,150	0,427
	p	0,338	0,000*	0,197	0,000*

r = Pearson Korelasyon Katsayısı, * $p<0,05$, BYÖ: Bireysel Yenilikçilik Ölçeği, KDHYTÖ: Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği

Araştırmada KDHYTÖ toplam ve alt boyut puanları ile Değişime Direnç alt boyutu puanı arasında negatif yönde anlamlı bir korelasyon bulunurken ($p<0,05$), BYÖ toplam puanı arasında pozitif yönde anlamlı bir korelasyon saptandı ($p<0,05$). Ayrıca Kanıta Dayalı Hemşirelikle İlgili Duygular Boyutu puanı ile Risk Alma Boyutu puanı arasında pozitif yönde anlamlı bir korelasyon olduğu tespit edildi ($p<0,05$) (Tablo 4).

IV. TARTIŞMA

Dahiliye kliniklerindeki hemşirelerin kanıta dayalı uygulamaları etkili bir şekilde kullanmasıyla birlikte hastalığın ilerlemesi yavaşlatılmakta, olası komplikasyonların gelişmesi önlenmekte, hastalara sağlanan bakımın etkinliği ve kalitesi artmaktadır (Dalheim vd., 2012; AbuRuz vd., 2017). Geniş bir hasta popülasyonuna hizmet veren dahiliye kliniklerindeki hemşirelerin, kanıta dayalı uygulamaları etkin bir şekilde kullanabilmesinde yenilikçiliği benimsemelerinin önemli bir etkisi olacağı düşünülmektedir. Bu araştırmada dahiliye kliniklerindeki hemşirelerin yenilikçi özellikleri ve kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumları ve bunları etkileyen faktörler incelendi. Bu çalışmada hemşirelerin yenilikçi özelliklerinin “sorgulayıcı” olduğu belirlendi. Rogers (2003) yenilikçilikle ilgili özellikleri beş sınıfa ayırmış yenilikçi, öncü, sorgulayıcı, kuşkucu ve gelenekçi olarak adlandırmıştır. Bunlardan yeniliklere karşı temkinli olanları da “sorgulayıcı” olarak tanımlamıştır. Hemşirelerin bireysel yenilikçilik özelliğinin X ve Y kuşağı açısından incelendiği çalışmada, X kuşağı hemşirelerinin sorgulayıcı nitelikte olduğu tespit edilmiştir (Yayla ve Sarioğlu Kemer, 2020). Yapılan

başka çalışmalarda da hemşirelerin yenilikçilik açısından “sorgulayıcı” düzeyde olduğu bildirilmiştir (Sarioğlu Kemer ve Yıldız, 2020; Zengin vd., 2019). Çalışmamızın sonuçları literatürle benzerlik göstermektedir. Sorgulayıcı bireyler, yeniliklerin ortaya çıkmasıyla ilgili düşüncelerinin olmasının yanında, bu uygulamaları hayata geçirme konusunda nadiren liderlik özelliği göstermektedir (Köse, 2012). Bu nedenle, çalışmaya katılan hemşirelerin yeniliklerle ilgili olarak aktif bir şekilde görüş sundukları, fakat bu uygulamaları gerçekleştirme anlamında nadiren liderlik yaptıkları söylenebilir.

Çalışmada dahiliye kliniklerindeki hemşirelerin kanıt temelli uygulamalara karşı tutumlarının orta düzeyde olduğu bulundu. Kanıt temelli uygulamalar, hemşirelik bilgisinin kullanılması ve uygulamaya konulmasını sağlayarak bilimsel ve profesyonel tanı, tedavi ve bakım sürecini mümkün kılmaktadır. Hemşirelik hizmetlerinde kaynakların amacına uygun kullanılması, geniş kitleye kaliteli bakım sunulması ve hemşirelerin iş doyumunun arttırılmasına yönelik olarak kullanılabilecek en elverişli yaklaşım kanıta dayalı uygulamalardır (Düzgün vd., 2020; Öztürk Çopur vd., 2015). Çalışmamıza benzer olarak literatürde yapılan çalışmalarda da hemşirelerin kanıt temelli uygulamalara karşı tutumlarının orta düzeyde olduğu bildirilmiştir (Daştan ve Hintistan, 2018; Düzgün vd., 2020; Pereira vd., 2018; Rudman vd., 2020; Şadi Şen ve Yurt, 2021; Thorsteinsson, 2013). Ayrıca hemşirelerin kanıta dayalı uygulamalara karşı tutumlarının yüksek olduğu çalışmalar da mevcuttur (Doğan vd., 2019; Erişen vd., 2019). Literatürde hemşirelerin kanıta dayalı uygulamaları oldukça yararlı bulmalarına ve kullanmak istemelerine rağmen iş yükünün fazla olması ve zaman yetersizliği gibi nedenlerle güncel araştırmaların takibini yapamadıkları ve klinik uygulamalara aktaramadıkları bildirilmiştir (Arslan vd., 2015; Tan vd., 2012). Bu çalışmadaki hemşirelerin de kanıta dayalı hemşireliğe karşı tutumlarının orta düzeyde olması iş yükü, zaman yetersizliği ve çalışılan popülasyonun küçük olması gibi nedenlerden kaynaklanabilir.

Doktoraya devam eden hemşirelerin lisans mezunu olanlara göre yenilikçilik özelliğinin yüksek olduğu bulundu. Dy Bunpin ve diğerlerinin (2016) yaptığı çalışmada, lisansüstü eğitim düzeyine sahip hemşirelerin yenilikçilik davranışının daha fazla olduğu bildirilmiştir. Yine yönetici hemşirelerle yapılan başka bir çalışmada, lisansüstü eğitim düzeyinin yenilikçi davranışı olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir (Clement-O'brien vd., 2011). Ayrıca literatürde eğitim düzeyi arttıkça hemşirelerin yeni düşünce ve uygulamalara daha olumlu baktığı bildirilmektedir (Sonmez ve Yildirim, 2014). Bu çalışmanın sonuçları, literatürdeki çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Literatürde lisansüstü eğitimin hemşirelik bakımının kanıta dayandırılmasında, öğrencilerin bilim ve teknolojiye gelişmelerden haberdar olmasında, problem çözme becerisinin kazanılmasında, yenilikçilik çalışmalarına yön verilmesinde önemli rolü olduğu bildirilmiştir (Erol vd., 2018; Kaya vd., 2015). Bu nedenle lisansüstü eğitim alan hemşirelerin lisans eğitimi alan hemşirelere göre daha fazla yenilikçi davranışı benimsemesi beklenen bir sonuçtur.

Bu çalışmada mesleğiyle ilgili yayınları takip eden hemşirelerin etmeyenlere göre yenilikçilik özelliğinin daha yüksek olduğu bulundu. Hemşireliğin mesleki gelişiminin hızlanmasında, hemşirelikte araştırma sonuçlarıyla elde edilen bilgiler etkin bir rol oynamaktadır. Bu nedenle hemşirelerin kliniklerde karşılaştıkları vakalar üzerinde araştırma yapmaları ve onların gelişmeleri takip etmesi yeniliklerin ortaya çıkmasında önem taşımaktadır (Adıgüzel vd., 2011; Düzgün vd., 2020; Stokke vd., 2014). Bu çalışmadaki yeniliklere ilişkin tutumun olumlu yönde olmasının, hemşirelerin mesleği ile ilgili güncel yayınları takip etmesinden ve bu çalışmaların sonuçlarını klinik uygulamalara entegre etmesinden kaynaklandığı düşünülebilir.

Bu çalışmada hemşirelerden mesleğiyle ilgili kongre, panel, sempozyum gibi etkinliklere katılanların katılmayanlara göre yenilikçilik özelliğinin daha yüksek olduğu belirlendi. Bilimsel toplantılar, hemşirelerin mesleki gelişiminde etkin rol oynamasını yanında, hemşireler arasında bilimsel bilgi paylaşımını arttırmada da önemli bir yere sahiptir (Dikmen vd., 2018). Bu açıdan düşünüldüğünde, mesleki etkinliklere katılan hemşirelerin yenilikçiliğe yönelik farkındalık kazandığı, yeniliklere daha açık ve uyumlu hale geldiği, dolayısıyla hasta bakımındaki gereksinimlerin neler olduğunu tespit etmede ve bu gereksinimleri karşılamada daha başarılı olabileceği söylenebilir.

Çalışmada mesleğiyle ilgili kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarını kullanan hemşirelerin kullanmayanlara göre yenilikçi özelliğinin daha yüksek olduğu bulundu. Ayrıca, dahiliye kliniklerindeki hemşirelerin yenilikçilik özelliği arttığında kanıt temelli uygulamalara yönelik tutumlarının da arttığı görüldü. Bireylerin dahil olduğu çevre, kurum ve meslek gruplarına yeniliklerin sunulmasında kanıta dayalı uygulamalar önemli role sahiptir. Bu uygulamaların mesleğin amacına uygun olarak etkin bir şekilde kullanılmasıyla da, yeniliklerle ilgili uygulamalarda süreklilik sağlanmaktadır (Ayhan vd., 2015). Yenilikçi bireyler, kanıta dayalı uygulamaların hayata geçirilmesinde ve bu yöndeki projelerin başarılı olmasında önemli inisiyatif ve sorumluluğa sahiptir (Sarioğlu Kemer ve Yıldız, 2020). Literatürde hemşirelik uygulamalarında ortaya çıkan sorunları tespit etmek, bu sorunlara çözüm bulmak ve kanıta dayalı uygulamaları hayata geçirmek için hemşirelerin yenilikçi özelliğe sahip olmaları ve bu özelliklerini tanımları gerektiği belirtilmektedir (Joseph, 2015; Polster ve Villines, 2017). Yapılan bir çalışmada, yenilikçi fikirlere açık olan ve kanıta dayalı uygulamaları klinik ortamda etkin kullanabilen hemşirelerin yenilikçilik özelliğinin oldukça yüksek olduğu bildirilmiştir (Sarıköse ve Türkmen, 2020). Yine aynı çalışmada hemşirelerin kanıta dayalı uygulamaları etkin bir şekilde kullanabilmeleri için yenilikçi olmaları gerektiği vurgulanmıştır (Sarıköse ve Türkmen, 2020). Conner ve diğerlerinin (2013) yaptığı çalışmada, eğitim ve protokollerle hemşirelerin yeniliklere karşı olumlu tutum geliştirmesi sağlandığında, onların kanıta dayalı uygulamaları kullanmada daha başarılı olduğu bildirilmiştir.

V. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmaya katılan dahiliye kliniklerindeki hemşirelerin yenilikçilik düzeylerinin orta ve yenilikçi özelliklerinin “sorgulayıcı” olduğu, kanıt temelli uygulamalara karşı tutumlarının da orta düzeyde olduğu bulundu. Eğitim, mesleğiyle ilgili yayınları takip etme durumu, mesleğiyle ilgili kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarını kullanma durumu, mesleğiyle ilgili kongre, panel, sempozyum gibi etkinliklere katılma durumu gibi değişkenlerin bireysel yenilikçiliği etkilediği saptandı. Ayrıca dahiliye hemşirelerinin yenilikçi özelliği arttıkça, kanıta dayalı uygulamayla ilgili tutumlarının da arttığı belirlendi. Bu doğrultuda dahiliye kliniklerindeki hemşirelerin yenilikçi özelliğinin geliştirilebilmesi için lisans üstü eğitim alma, mesleğiyle ilgili yayınları takip etme, mesleğiyle ilgili kongre, panel, sempozyum gibi bilimsel etkinliklere katılım sağlaması önerilmektedir. Dahiliye alanında yenilikçi uygulamalara yönelik hastaneler ve akademik birimler iş birliğiyle kongre, panel, sempozyum gibi bilimsel etkinlikler düzenlenebilir ve bu alandaki hemşirelerin katılımı sağlanabilir. Bu kliniklerdeki hemşirelerin hastane yöneticileri ve akademisyen hemşireler tarafından yenilikçi özelliklerinin belirlenmesi ve onların bu özelliklerinin hastane akademisyen hemşire iş birliğiyle planlanan hizmet içi eğitimlerle geliştirilmesi, kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarının etkin bir şekilde kullanımının arttırılmasına ve dolayısıyla da hasta bakımının genel kalitesinin iyileştirilmesine katkı sağlayabilir. Ayrıca hemşirelik bölümü lisans öğrencileri için müfredata kanıta dayalı uygulamaların yanısıra yenilikçi yaklaşımlarla ilgili derslerin yerleştirilmesi, onların mezun olduktan sonra hasta bakımına ilişkin karar verirken kanıtlanmış bilgileri, yenilikleri klinik uygulamalara etkin ve kolay bir şekilde aktarmalarını sağlayabilir. Bu durum gelecekte klinik uygulamalarda kanıta dayalı ve yenilikçi uygulamaların kullanımına yönelik kültürün oluşturulması açısından yol gösterici olabilir.

Etik Kurul İzni: Bir üniversite hastanesinin klinik araştırmalar etik kurulundan onay (Karar no: 33216249-604.01.02-E.27035; Tarih: 10.06.2019) ve hastaneden gerekli izinler alınmıştır.

KAYNAKLAR

- AbuRuz, M., Abu Hayeah, H., Al Dweik, G., & Yousef Al Akash, H. (2017). Knowledge, attitudes, and practice about evidence-based practice: A Jordanian study. *Health Science Journal*, 11(2), 1–8.
- Adıgüzel, O., Tanrıverdi, H., & Özkan, D. S. (2011). Mesleki profesyonellik ve bir meslek mensupları olarak hemşireler örneği. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 235–260.
- Almansa, P., López-Martínez, O., Corbalán, J., & Limiñana-Gras, R. M. (2013). Thinking styles and creativity preferences in nursing. *Creative Nursing*, 19(2), 91–100.
- André, B., Aune, A. G., & Brænd, J. A. (2016). Embedding evidence-based practice among nursing undergraduates: Results from a pilot study. *Nurse Education in Practice*, 18, 30–35.
- Arslan, S., Konuk Şener, D., & Küçük, Ö. (2015). Pediatri kliniğinde çalışan hemşirelerin kanıta dayalı uygulamalara ilişkin görüşleri. *Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik E-Dergisi*, 3(1), 1–9.
- Ayhan, Y., Kocaman, G., & Bektaş, M. (2015). Kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutum ölçeği'nin türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 17(2–3), 21–35.
- Baksi, A., Arda Sürücü, H., & Kurt, G. (2020). Hemşirelerin bireysel yenilikçilik davranışları ve bu davranışları etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 11(2), 310–315.
- Clement-O'brien, K., Polit, D. F., & Fitzpatrick, J. J. (2011). Innovativeness of nurse leaders. *Journal of Nursing Management*, 19(4), 431–438.
- Conner, B. T., Kelechi, T. J., Nemeth, L. S., Mueller, M., Edlund, B. J., & Krein, S. L. (2013). Adoption of an evidence-based practice to reduce duration of catheterization. *Journal of Nursing Care Quality*, 28(4), 319–326.
- Dalheim, A., Harthug, S., Nilsen, R. M., & Nortvedt, M. W. (2012). Factors influencing the development of evidence-based practice among nurses: A self-report survey. *BMC Health Services Research*, 12(1), 367.
- Daştan, B., & Hintistan, S. (2018). Dahiliye kliniklerinde çalışan hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının belirlenmesi: Kırsal bölge örneği. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 1–9.
- Dy Bunpin, J. J., Chapman, S., Blegen, M., & Spetz, J. (2016). Differences in innovative behavior among hospital-based registered nurses. *JONA: The Journal of Nursing Administration*, 46(3), 122–127.
- Dikmen, Y., Filiz, N. Y., Tanrıkulu, F., Yılmaz, D., & Kuzgun, H. (2018). Attitudes of intensive care nurses towards evidence-based nursing. *International Journal of Health Sciences and Research*, 8(1), 138–143.
- Doğan, S. D., Karaçay, S. Y., Arslan, S., Yurtseven, Ş., Nazik, E., & Yüksekaya, S. E. (2019). Bir üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumları. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(2), 39–45.
- Düzgün, F., Dikmen, Y., & Yılmaz, D. (2020). Hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik

tutumlarının incelenmesi. *Acibadem Universitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(4), 713–719.

Erişen, M. A., Yeşildal, M., & Dömbekci, H. A. (2019). Hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının incelenmesi. *Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi*, 6(44), 3682–3689.

Erol, Ö., Yacan, L., Hayta, R., Şahin, İ., & Yağcı, M. (2018). Hemşirelik öğrencilerinin yenilikçilik özellikleri ve etkileyen faktörler. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 15(3), 142–146.

Ertuğ, N., & Kaya, H. (2017). Investigating the individual innovativeness profiles and barriers to innovativeness in undergraduate nursing students. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 14(3), 192–197.

Horntvedt, M. E. T., Nordsteien, A., Fermann, T., & Severinsson, E. (2018). Strategies for teaching evidence-based practice in nursing education: A thematic literature review. *BMC Medical Education*, 18(1), 172.

Hughes, F. (2006). Nurses at the forefront of innovation. *International Nursing Review*, 53(2), 94–101.

Hurt, H. T., Joseph, K., & Cook, C. D. (1977). Scales for the measurement of innovativeness. *Human Communication Research*, 4(1), 58–65.

Joseph, M. L. (2015). Organizational culture and climate for promoting innovativeness. *The Journal of Nursing Administration*, 45(3), 172–178.

Kartal, H., & Kantek, F. (2018). Innovation examples in nursing. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 1(5), 57–63.

Kaya, N., Turan, N., & Aydın, G. Ö. (2015). A concept analysis of innovation in nursing. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 195, 1674–1678.

Kılıçer, K., & Odabaşı, H. F. (2010). Bireysel Yenilikçilik Ölçeği (BYÖ): Türkçe'ye uyarlama, geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 150–164.

Korhan, E. A., Yönt, G. H., Tokem, Y., Karadağ, Ö., Sarioğlu, E., & Yıldız, K. (2013). Dahiliye ve cerrahi kliniklerde yatan hastaların bakım bağımlılığı düzeylerinin belirlenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 16(4), 199–204.

Köse, B. (2012). *Tüketici yenilikçiliği ve yeniliklerin benimsenmesi: Bir yenilik olarak mobil internetin benimsenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon.

Öztürk Çopur, E., Kuru, N., & Canbolat Seyman, Ç. (2015). Overview of evidence based practices in nursing. *Journal of Health and Nursing Management*, 2(1), 51–55.

Pereira, F., Pellaux, V., & Verloo, H. (2018). Beliefs and implementation of evidence-based practice among community health nurses: A cross-sectional descriptive study. *Journal of Clinical Nursing*, 27(9–10), 2052–2061.

Polster, D., & Villines, D. (2017). An Exploratory descriptive study of registered nurse innovation. *Clinical Nurse Specialist*, 31(1), 1–9.

Rogers, E. M. (2003). *Diffusion of innovations*. Simon & Schuster Press.

Rudman, A., Boström, A., Wallin, L., Gustavsson, P., & Ehrenberg, A. (2020). Registered nurses' evidence-based practice revisited: A longitudinal study in mid-career. *Worldviews on*

Evidence-Based Nursing, 17(5), 348–355.

- Ruzafa-Martínez, M., López-Iborra, L., & Madrigal-Torres, M. (2011). Attitude towards Evidence-Based Nursing Questionnaire: development and psychometric testing in Spanish community nurses. *Journal of Evaluation in Clinical Practice*, 17(4), 664–670.
- Şadi Şen, E., & Yurt, S. (2021). Hemşirelerin kanıta dayalı uygulamalara yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 14(2), 102–107.
- Salah, M. A., & Abu-Moghli, F. A. (2020). Perceived knowledge, attitudes, and implementation of evidence-based practice among jordanian nurses in critical care units. *Dimensions of Critical Care Nursing*, 39(5), 278–286.
- Sarıköse, S., & Türkmen, E. (2020). The relationship between demographic and occupational variables, transformational leadership perceptions and individual innovativeness in nurses. *Journal of Nursing Management*, 28(5), 1126–1133.
- Sarioğlu Kemer, A., & Altuntaş, S. (2017). Adaptation of The Individual Innovativeness Scale in Nursing Profesion: Turkish validity - reliability study. *Journal of Education and Research in Nursing*, 14(1), 52–61.
- Sarioğlu Kemer, A., & Yıldız, İ. (2020). Hemşirelerin bireysel yenilikçilik özelliklerinin belirlenmesi. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 3(7), 363–370.
- Şengün, H. (2016). Innovation in health care delivery. *Haseki Tıp Bülteni*, 54(4), 194–198.
- Sonmez, B., & Yildirim, A. (2014). Bir üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerin yenilikçi davranışları ve yenilikçi davranışlarını etkileyen faktörlere ilişkin görüşlerinin belirlenmesi: Niteliksel bir çalışma. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 1(2), 49–59.
- Stevens, K. R. (2013). The impact of evidence-based practice in nursing and the next big ideas. *Online Journal of Issues in Nursing*, 18(2), 4.
- Stokke, K., Olsen, N. R., Espehaug, B., & Nortvedt, M. W. (2014). Evidence based practice beliefs and implementation among nurses: a cross-sectional study. *BMC Nursing*, 13(1), 8.
- Tabachnick, B., & Fidell, L. (2013). *Using multivariate statistics*. Pearson.
- Tan, M., Akgün Sahin, Z., & Kardas Özdemir, F. (2012). Barriers of research utilization from the perspective of nurses in Eastern Turkey. *Nursing Outlook*, 60(1), 44–50.
- Thomas, T., Seifert, P., & Joyner, J. (2016). Registered nurses leading innovative changes. *The Online Journal of Issues in Nursing*, 21(3), 3.
- Thorsteinsson, H. S. (2013). Icelandic nurses' beliefs, skills, and resources associated with evidence-based practice and related factors: A national survey. *Worldviews on Evidence-Based Nursing*, 10(2), 116–126.
- Tingen, M. S., Burnett, A. H., Murchison, R. B., & Zhu, H. (2009). The importance of nursing research. *The Journal of Nursing Education*, 48(3), 167–170.
- Yayla, A., & Sarioğlu Kemer, A. (2020). X ve Y kuşağındaki hemşirelerin bireysel yenilikçilik özelliklerinin kanıta dayalı uygulamalara yönelik tutumlarına etkisi. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 2(7), 271–279.

Zengin, H., Tiryaki, Ö., & Çınar, N. (2019). Hemşirelikte yenilikçilik ve ilişkili faktörler. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 3(6), 207–217.